

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Sadowski

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi A. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie sygn.
V ACa 35/22,

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 16 kwietnia 2024 r.,

oddala skargę.

Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski Aleksander Stępkowski

UZASADNIENIE

A. S. (dalej: „skarżąca”) – reprezentowana przez pełnomocnika będącego radcą prawnym – w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 19 października 2023 r. (data stempla pocztowego) wniosła o stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie prowadzonej pod sygnaturą V ACa 35/22 nastąpiła przewlekłość postępowania, wydanie Sądowi rozpoznającemu sprawę zalecenia podjęcia czynności w sprawie, przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz powódki kwoty 5 000 zł oraz zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu

Apelacyjnego w Katowicach na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przypisanych.

Skarżąca wskazała, że postępowanie objęte skargą zostało zainicjowane pozwem z 5 listopada 2019 r. Początkowo toczyła się przed Sądem Rejonowym w Żorach, a następnie – po rozszerzeniu powództwa – została przekazana do Sądu Okręgowego w Katowicach. 4 listopada 2021 r. Sąd Okręgowy w Katowicach wydał wyrok, w którym oddalił powództwo w całości. Z takim wyrokiem nie zgodziła się powódka, która w dniu 22 grudnia 2021 r. złożyła apelację. Sąd Apelacyjny w Katowicach doręczył odpis tej apelacji pozwanemu pismem z 22 kwietnia 2022 r., a pozwany złożył odpowiedź na apelację w dniu 9 maja 2022 r. Sąd Apelacyjny nie podjął żadnych dalszych czynności w sprawie. Brak działań Sądu przez okres znacznie przekraczający rok wskazuje na wystąpienie nadmiernej przewlekłości przedmiotowego postępowania.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach wniósł o jej oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że wpływ apelacji do sądu odwoławczego odnotowano 18 stycznia 2022 r., a Sąd Apelacyjny podejmował w tej sprawie czynności mające na celu nadanie biegu apelacji przez wezwanie do usunięcia braków formalnych apelacji w dniu 3 lutego 2022 r. oraz doręczenie odpisu apelacji w dniu 27 kwietnia 2022 r. Następnie – 30 listopada 2023 r. – wyznaczono termin posiedzenia niejawnego na 16 listopada 2023 r. W sprawie wydano wyrok na posiedzeniu niejawnym w dniu 16 listopada 2023 r. W dalszej kolejności Prezes Sądu Apelacyjnego podkreślił, że od dnia wniesienia pozwu w sprawie do dnia wniesienia skargi na przewlekłość nie upłynął jeszcze okres 5 lat, a sprawa zakończyła się już wydaniem wyroku sądu II-ej instancji, a także podkreślił konieczność rozpoznawania spraw przez sądy według kolejności wpływu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga podlegała oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora

i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t. j. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej – ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności

podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, *Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w jednej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy;

skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania nie pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe. Zauważyć należy, że istotnie czas liczony od momentu przygotowania apelacji powódki do rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w Katowicach (tj. od momentu usunięcia braków formalnych apelacji, co miało miejsce w marcu 2022 r.) do wniesienia skargi na przewlekłość postępowania (19 października 2023 r.) to około 19 miesięcy, niemniej jednak nie można tracić z pola widzenia, że postępowanie w sprawie objętej skargą zostało zakończone niezwłocznie po wpłynięciu tejże skargi na przewlekłość, tj. wyrokiem z 16 listopada 2023 r. Postępowanie jako całość (od momentu złożenia pozwu do chwili prawomocnego zakończenia postępowania wyrokiem sądu II-ej instancji) trwało zatem łącznie 4 lata, co w świetle powołanego powyżej orzecznictwa nie jawi się jako nadmiernie wydłużony czas trwania postępowania. Co więcej odnotowania wymaga również, że cel jakiego służyć ma instytucja skargi na przewlekłość (tj. zapewnienie sprawnego rozpoznania sprawy), został już w sprawie osiągnięty. Wobec powyższego brak jest podstaw do uwzględnienia skargi (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2023 r., I NSP 140/23).

Dlatego też Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, oddalił skargę.

Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski Aleksander Stępkowski

[SOP]

[ms]